

Потороча О.Д.
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Корягіна А.М.,
кандидат юридичних наук., доцент кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ В УКРАЇНІ

Збройний конфлікт на території України, що розпочався у 2014 році та ескалувався у 2022 році, спричинив серйозні порушення основних норм міжнародного гуманітарного права та прав людини. Серед найбільш тяжких злочинів – навмисні вбивства цивільних осіб, катування, сексуальне насильство та знищення важливої інфраструктури.

Ефективне правосуддя у справах міжнародних злочинів є важливою умовою забезпечення верховенства права, відновлення справедливості для постраждалих і запобігання повторенню подібних злочинів у майбутньому. Україна, як учасник міжнародної спільноти, зобов'язана виконувати свої обов'язки у сфері захисту прав людини і дотримання міжнародного гуманітарного права, що вимагає активної співпраці з міжнародними установами та організаціями.

Система правосуддя України стикається з низкою проблем у процесі розслідування та притягнення до відповідальності осіб, винних у скоєнні воєнних злочинів. Основні труднощі стосуються збирання доказів у зонах бойових дій.

Воєнні злочини – серйозні порушення міжнародного гуманітарного права (порушення законів і звичаїв війни), за вчинення яких передбачена кримінальна відповідальність фізичних осіб на національному та міжнародному рівнях. Воєнні злочини є одним із видів міжнародних злочинів поряд із злочином агресії, злочинами проти людяності та геноцидом. Міжнародне право встановлює особисту відповідальність за воєнні злочини та командну. [1]

Українське законодавство не містить поняття «воєнний злочин», але попри це, деякі з тих злочинів, що передбачені ККУ, є саме воєнними, а не військовими, а саме:

- насильство над населенням у районі воєнних дій; [2]
- погане поводження з військовополоненими; [2]
- мародерство; [2]
- незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання ними; [2]

Особа, яка вчинила ці злочини, може бути засуджена на національному рівні українським судом.

Процедура притягнення до кримінальної відповідальності виглядає наступним чином:

Першим етапом є фіксація воєнних злочинів. Фіксацією займаються військові, правоохоронні органи, міжнародні організації та неурядові структури. Цей етап є важливим для документування доказів, що є основою для розслідування. [4]

Другим етапом є досудове розслідування. На національному рівні воєнні злочини розслідують Нацполіція, СБУ, ДБР, НАБУ. Процесуальне керівництво здійснює Офіс Генпрокурора. Але на міжнародному рівні головним органом, який займається розслідуванням воєнних злочинів, є Міжнародний кримінальний суд. Інтереси українців у МКС відстоюють офіс Генпрокурора та Міністерство закордонних справ. [4]

Третім етапом є кримінальне переслідування злочинців на національному рівні, що здійснюється прокуратурою, яка відкриває кримінальні справи проти осіб, відповідальних за ці злочини. Однією з ключових характеристик воєнних злочинів є те, що вони не підлягають строку давності. Це означає, що винних осіб можна притягнути до відповідальності навіть через тривалий час після вчинення злочину. [4]

Четвертим етапом є судовий розгляд. Основна частина воєнних злочинів в Україні розглядається за Кримінальним законодавством та міжнародними нормами. Справа розглядається судом у загальному порядку: збір доказів, свідчення свідків, судові засідання. Суд забезпечує права обвинувачених на захист та дотримання всіх процесуальних гарантій. [4]

Міжнародний кримінальний суд може зосередитись лише на тих справах, які стосуються найвищих військових чи політичних посадовців. [3]

Тож, Система правосуддя стикається з труднощами в адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів, а також із фіксацією доказів у зоні бойових дій.

Україна, як учасник міжнародної спільноти, зобов'язана забезпечити притягнення винних до відповідальності через ефективне правосуддя. Тому, існує необхідність адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів. Для забезпечення ефективного правосуддя необхідно створити стійку та незалежну судову систему, здатну розглядати справи про міжнародні злочини у відповідності до принципів справедливості та неупередженості.

Список використаних джерел:

1. Що таке воєнний та військовий злочин. Відповідальність | ЮРЛІГА. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/209975_shcho-take-vonniy-ta-vyskoviy-zlochyn-vdpovdalnst (дата звернення: 01.10.2024р.)

2. Кримінальний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 01.10.2024р.)

3. Механізми судового розгляду справ про воєнні злочини_13_09.pdf. URL: https://drive.google.com/file/d/1DDBWyx6kDTpCJ1Jcf2VKxgWMf8n_yGQA/view?usp=sharing (дата звернення: 01.10.2024р.)

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 01.10.2024р.)